

METODOLOGIE STATISTIKY GBARD A UKAZATELE GBARD-ERA1

A) Základní metodika statistiky státních rozpočtových výdajů na výzkum a vývoj (GBARD)

Metodika statistiky GBARD je rozvedena v mezinárodní příručce „Zásady pro sběr a vykazování údajů o výzkumu a experimentálním vývoji“ známé pod zkráceným názvem **Frascati manuál** (revidované znění z roku 2015), který vznikl z podnětu OECD. Vlastní číselník kódů socioekonomických směrů (cílů) lze nalézt v klasifikaci **NABS: Nomenklatura pro analýzu a srovnání vědeckých programů a rozpočtů** (rev. 2007, Eurostat 2007).

Na rozdíl od jiných statistických šetření prováděných v oblasti výzkumu a vývoje jsou údaje GBARD založeny na analýze a identifikaci všech finančních prostředků směřujících do výzkumu a vývoje (dále jen "VaV") z veřejných rozpočtů. Jednotlivým položkám jsou přiřazeny kódy socioekonomických cílů dle klasifikace NABS. Statistika GBARD sleduje finanční prostředky na VaV z hlediska jejich původu, přičemž zdrojem je v tomto případě stát zastoupený administrativou. Nejsou tedy sledovány jednotky provádějící VaV, jak je tomu například ve statistickém šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01).

GBARD zahrnují veškeré finanční prostředky poskytnuté z veřejných rozpočtů na podporu VaV, včetně prostředků plynoucích na VaV v zahraničí. **Na základě metodiky statistické úlohy je z GBARD vyloučeno předfinancování projektů hrazených z fondů EU (ESIF a Národní plán obnovy). Podpora inovací také není zahrnuta do GBARD.** Vychází se přitom z výdajů schválených v zákoně o státním rozpočtu pro daný fiskální rok (předběžné údaje) a přidělených výdajů pro oblast VaV pro daný fiskální rok uvedených v Informačním systému výzkumu, vývoje a inovací (konečné údaje). Veřejnými rozpočty jsou v tomto případě míněny státní rozpočet a rozpočty krajů. Státní rozpočet je zahrnut vždy, krajské rozpočty pouze v případě, že je jejich příspěvek významný. Rozpočty na úrovni místní samosprávy, tj. města a obce jsou vyloučeny. **V případě ČR nejsou rozpočty krajů zahrnuty, protože jejich příspěvek je marginální.**

Údaje GBARD zahrnují běžné i kapitálové výdaje. Striktně je vyloučena veškerá podpora formou návratných půjček.

Do údajů GBARD spadají i tzv. všeobecné univerzitní fondy (SEO 12 – Všeobecný rozvoj znalostí na vysokých školách financovaný z institucionálních prostředků na VaV), které jsou pro potřeby této úlohy vymezeny v souladu s definicí Frascati manuálu. Jde o veškeré institucionální prostředky poskytnuté vysokým školám na podporu VaV.¹

Kódy socioekonomických směrů (cílů) jsou přiřazeny na základě kritéria účelu a obsahu VaV programu (projektů) nebo výzkumného záměru.

Základním administrativním zdrojem dat pro statistiku GBARD je Informační systém výzkumu, vývoje a inovací (IS VaVal). Jeho členění je následující:

- Výzkumné projekty – účelová podpora (součást IS VaVal pod zkratkou CEP)
- Specifický výzkum na vysokých školách (součást IS VaVal pod zkratkou CEA)
- Podpora mezinárodního výzkumu a vývoje (příspěvky na programy a chod institucí) – součást IS VaVal – CEA
- Dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací (součást IS VaVal – CEA) a ostatní položky mimo IS VaVal

Za jádro GBARD jsou považovány částky v CEP a CEA (přímá adresná podpora na jasně definované projekty VaV a institucionální prostředky pro výzkumné organizace na provádění VaV).

Údaje GBARD jsou každoročně předávány Eurostatu (povinná báze) a OECD (dobrovolně na základě členství) ve dvou variantách:

- předběžné údaje
- konečné údaje

Na základě výše zmíněného právního aktu jsou údaje GBARD poskytovány Eurostatu jako předběžné do 6 měsíců od konce rozpočtového (referenčního) roku a definitivní do 12 měsíců od konce rozpočtového (referenčního) roku.

¹ V České republice nejsou všeobecné univerzitní fondy definovány. Socioekonomický cíl SEO 12 proto zahrnuje dle definice Frascati manuálu pouze institucionální prostředky poskytnuté vysokým školám. Pro SEO 12 byl přijat název „Všeobecný rozvoj znalostí na vysokých školách financovaný z institucionálních prostředků na výzkum a vývoj“.

B) Zajištění statistiky GBARD v ČR

Statistika GBARD je v České republice realizována ve spolupráci s Úřadem vlády ČR a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím Informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (IS VaVal) a jeho integrovaných databází.

Koncepce zohledňuje pravidla nastavená novelizovaným zákonem č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, vývoje a inovací a platnými nařízeními vlády, zejména Nařízení vlády č. 397/2009 Sb. o informačním systému výzkumu a vývoje². Podle současného znění zákona je správcem IS VaVal Rada pro výzkum, vývoj a inovace (dále jen "RVVI"). Z integrovaných databází IS VaVal jsou pro zabezpečení projektu GBARD využity databáze CEP (**Centrální evidence projektů VaV**) a CEA (**Centrální evidence aktivit**). Doplnkově jsou použity údaje ze Sekce pro vědu, výzkum a inovace při Úřadu vlády ČR. Databáze CEP a CEA neobsahují všechny finanční částky poskytnuté na výzkum a vývoj (dále jen "VaV") ze státního rozpočtu v potřebném členění, a proto musí být detailní údaje o poplatcích a příspěvcích na mezinárodní programy VaV, podpoře dlouhodobého rozvoje výzkumných organizací a o specifickém vysokoškolském výzkumu získány v součinnosti s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Údaje o specifickém vysokoškolském výzkumu a podpoře dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace pro socioekonomický cíl SEO 12 v členění podle vědních oblastí jsou získávány přímo od jednotlivých vysokých škol, kterých se uvedená skutečnost týká.

Vlastní zpracování údajů včetně přiřazení kódů socioekonomických směrů (dále jen SEO) dle číselníku NABS provádí Český statistický úřad. Z údajů získaných z databází CEP a CEA a doplňkových údajů od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy jsou v souladu s metodikou Frascati manuálu vyloučeny částky, které nejsou považovány za součást GBARD. Jedná se o podporu VaV, která je financována formou návratných půjček (týká se pouze projektů realizovaných před platností zákona č. 130/2002 Sb. a předfinancování Strukturálních a investičních fondů EU), některé administrativní náklady a podpora inovací. Očištěné údaje jsou klasifikovány podle číselníku NABS na úrovni třímístného členění SEO.

C) GBARD-ERA1 – Nadnárodně koordinovaný výzkum a vývoj (mezinárodní spolupráce v rámci evropského výzkumného prostoru)

Předcházející nařízení Komise EU č. 995/2012 vymezilo novou oblast statistiky státních rozpočtových výdajů na VaV, které má za úkol zachytit nadnárodně koordinovaný výzkum a vývoj v rámci evropského výzkumného prostoru. Statistika má akronym GBARD-ERA1 a její zabezpečení je pro členské země povinné na základě uvedeného nařízení. Prvním referenčním rokem sběru dat dle nařízení byl stanoven rok 2012. Pilotní data jsou dostupná již od roku 2007. Po několika úpravách metodiky se dospělo pod vedením Eurostatu a za přispění OECD ke konsenzu, které specifické položky státní rozpočtové podpory VaV (poplatky a příspěvky na mezinárodní spolupráci) budou do této statistiky zařazeny.

Statistika zachycuje vybrané poplatky a příspěvky ze státního rozpočtu na nadnárodně koordinovaný výzkum a vývoj v rámci evropského výzkumného prostoru (ERA). Dle metodiky jsou údaje dále podrobněji členěny následovně:

- a) příspěvky ze státního rozpočtu veřejným subjektům činným v nadnárodním VaV,
- b) příspěvky ze státního rozpočtu na evropské nadnárodní veřejné programy v oblasti VaV,
- c) příspěvky ze státního rozpočtu na dvoustranné či mnohostranné veřejné programy v oblasti VaV založené mezi vládami členských států.

Pod položkou „příspěvky ze státního rozpočtu veřejným subjektům činným v nadnárodním VaV“ je zjišťována finanční podpora šesti vybraným největším veřejným subjektům, které provádí výzkum na bázi širší mezinárodní spolupráce. Jedná se o následující subjekty:

European Organization for Nuclear Research (CERN); Institute Laue-Langevin (ILL); European Synchrotron Radiation Facility (ESRF); European Molecular Biology Laboratory (EMBL); European Southern Observatory (ESO) and Joint Research Centre of the European Commission (JRC).

² Více informací o Informačním systému výzkumu, vývoje a inovací lze nalézt na stránkách: <http://www.vyzkum.cz/>

Pod položkou „příspěvky ze státního rozpočtu na evropské nadnárodní veřejné programy v oblasti VaV“ se zjišťuje finanční podpora evropských veřejných výzkumných programů, mezi něž se řadí (anglické názvy):

ERA-NETs; ERA-NET+; European Fusion Development Agreement (EFDA); EUREKA; COST; EUROCORES; European Space Agency (ESA); European Molecular Biology Organisation (EMBO); European Molecular Biology Conference (EMBC); Article 185 initiatives: (Europe-Developing Countries Clinical Trials Platform, Eurostars and Ambient assisted living for the elderly); Joint Technology Initiatives (public funding part: ENIAC (Embedded Computing Systems) and ARTEMIS (Nanoelectronics)).

Pod položkou (c) se zjišťuje veřejná podpora v rámci dvoustranných či mnohostranných veřejných programů v oblasti VaV založených mezi vládami členských států (a ve spolupráci s kandidátskými zeměmi a zeměmi Evropského sdružení volného obchodu), kde je stanovena podmínka, že musí probíhat aspoň mezi dvěma členskými státy nebo mezi členským státem a kandidátským státem.

Kompletní metodika k ukazateli GBARD ERA-1 (vnitrostátní veřejné financování nadnárodně koordinovaného VaV) je uvedena na stránkách Eurostatu pod následujícím odkazem:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/R_%26_D_budget_statistics_-_transnationally_coordinated_research

Data GBARD-ERA1 jsou dostupná v časové řadě počínaje referenčním rokem 2007.